

K NOZ § 59:**§ 59**

(1)

Soud může svéprávnost omezit v souvislosti s určitou záležitostí na dobu nutnou pro její vyřízení, nebo na jinak určenou určitou dobu, nejdéle však na tři roky. Je-li zjevné, že se stav člověka v této době nezlepší, může soud svéprávnost omezit na dobu delší, nejdéle však na pět let.

(2)

Uplynutím doby omezení svéprávnosti právní účinky omezení zanikají. Zahájí-li se však v této době řízení o prodloužení doby omezení, trvají právní účinky původního rozhodnutí až do nového rozhodnutí, nejdéle však jeden rok.

Komentáře

20/08/2014 / Admin Tým

Pracovní verze návrhu zákona,...

0 0 0

10/11/2014 / Admin Tým

Návrh tzv. malé novely...

0 0 0

17/12/2014 / Česká advokátní...

Stanovisko ČAK k tzv. malé...

0 0 0

30/10/2017 / Admin Tým

Článek 12 odst. 4 Úmluvy o...

0 0 0

11/06/2013 / ADMINISTRÁTOR

Důvodová zpráva k § 55 až 63

0 0 0

13/03/2017 / Admin Tým

Původní znění před novelou č....

0 0 0

PRACOVNÍ VERZE NÁVRHU ZÁKONA, KTERÝM SE MĚNÍ ZÁKON Č. 89/2012 SB., OBČANSKÝ ZÁKONÍK

20/08/2014 / Admin Tým

§ 59

Soud může svéprávnost omezit v souvislosti s určitou záležitostí na dobu nutnou pro její vyřízení, ~~nebo na jinak určenou v ostatních případech omezí svéprávnost na určitou dobu, po kterou je zřejmé, že důvody pro omezení svéprávnosti nepominou~~, nejdéle však na ~~tři roky~~ pět let; uplynutím doby právní účinky omezení zanikají. Zahájí-li se však v této době řízení o prodloužení doby omezení, trvají právní účinky původního rozhodnutí až do právní moci vydání nového rozhodnutí, nejdéle však jeden rok.

K § 59:

Stávající právní úpravě je vytýkána výkladová nejednoznačnost. Není jasné, zda se pravidla obsažená v § 59 vztahují obecně k omezení svéprávnosti, nebo jen k omezení svéprávnosti v souvislosti s určitou záležitostí. Navrhuje se proto ustanovení zpřesnit tak, aby bylo jasné, že týká-li se omezení svéprávnosti jen určité záležitosti, může být člověk omezen na dobu nutnou pro její vyřízení. Pouze není-li časový rozsah omezení limitován takto, omezí jej soud v rozhodnutí přímým určením doby. Obdobně se navrhuje výslovně doplnit, co se dosud dovozovalo pouze výkladem, že i v ostatních případech lze svéprávnost omezit nejdéle na dobu, po kterou zřejmě přetrvávají důvody, pro něž se svéprávnost omezuje. Stanovené mezní doby tak lze dosáhnout, pouze lze-li usuzovat, že tyto důvody nepominou dříve.

Navrhované prodloužení nejdelsí možné doby, na kterou lze svéprávnost omezit, sleduje četné připomínky soudní i uživatelské praxe. Vzhledem k personální a finanční náročnosti, se kterou je agenda posuzování svéprávnosti člověka spojena, se pravidlo přezkumu každé tři roky jeví jako nepřiměřené a ve svém důsledku oslabující ochranu dotčených osob, již má sledovat, když enormní přetížení znalců může snižovat nezbytnou pozornost, již věnují jednotlivým případům a jejich specifickým okolnostem. Nejdelsí možnou dobu, o které je v souvislosti s tímto opatřením možné rozhodnout, se navrhuje prodloužit na pět let. I v některých dalších zahraničních právních úpravách jsou opatření, vztahující se ke způsobilosti právně jednat, omezena delší časovou lhůtou, v rámci které je nutno stav člověka přezkoumat. Tak například čl. 278 quebeckého občanského zákoníku stanoví, že opatření (čl. 281) má být přezkoumáno každých pět let. Francouzský Code civil ukládá soudci v rozhodnutí stanovit dobu, po kterou opatření trvá, ta nesmí přesáhnout pět let. Opatření je však možné obnovit, a to opět na pět let (čl. 441 a 442). Maďarský občanský zákoník v čl. 2:29 stanoví lhůtu pro omezení svéprávnosti taktéž na pět let, je-li svéprávnosti dotčená osoba zbavena, je možno soudním rozhodnutím tuto dobu stanovit až jako desetiletou. Německá právní úprava (§ 295 Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit) obsahuje pravidlo, podle něž musí soud rozhodnout o prodloužení opatrovnictví dokonce nejpozději sedm let od jeho nařízení.

V souladu s mezinárodními závazky i judikaturou Nejvyššího soudu (např. rozhodnutí sp. zn. 30 Cdo 2185/2010) má omezení způsobilosti k právním úkonům trvat pouze po nezbytně nutnou dobu, dokud důvody, které k omezení způsobilosti k právním úkonům vedly, trvají. Je tak zřejmé, že prodloužení nejdelsí možné doby tohoto opatření znamená jen rozšíření možnosti soudu zvážit, jak dlouhá doba je v konkrétním případě přiměřená. Soudu nadále nebude nic bránit stanovit ve svém rozhodnutí dobu tří let nebo i kratší a zpřesněnou formulací je k tomu zákonem veden. V případech nejzávažnějších duševních poruch, u kterých není pravděpodobné, že by se stav člověka zlepšil, není ovšem důvod každé tři roky přezkoumávat, zda stále trvají podmínky pro omezení svéprávnosti. Trvalost duševní poruchy lze zaznamenat např. u osob se stařeckou demencí, těžkou či hlubokou mentální retardací, Downovým syndromem či trpících autismem. V souvislosti s touto skutečností se, kromě prodloužení trvání maximální možné doby, navrhuje změnit i procesní úpravu tak, aby nebylo v případech zjevně ireversibilních stavů nutné pořizovat opakované znalecké posudky, které jsou v takových situacích zbytečné a přitom časově, finančně i personálně náročné (způsobilých znalců je jen velmi omezený počet).

Současně je třeba připomenout, že pravidlo stanovené v § 60 NOZ zůstává zachováno. Dle něj soud své rozhodnutí bezodkladně změni nebo zruší, pokud se změni okolnosti, a to i bez návrhu. Pokud by se stav člověka, který byl ve svéprávnosti omezen na delší časové období, zlepšil, je možné rozhodnutí o omezení změnit nebo zrušit. Návrh na zrušení nebo změnu takového rozhodnutí může dle § 35 odst. 1 ZŘS podat i ten, komu byla omezena svéprávnost. Omezení svéprávnosti není sankcí, nýbrž nástrojem, který slouží především k ochraně zájmů samotného člověka (rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 4582/2008). Stávající pravidlo, které požaduje přezkum důvodnosti omezení každé tři roky, vede k tomu, že bude přezkoumávána důvodnost omezení i v případech, kdy na tom sama chráněná osoba nemá zájem a kdy ani z lékařského hlediska není vyléčení její duševní choroby možné. To má, mimo jiné, dopady na zbytečné obtěžování těchto osob, růst nákladů řízení, zejm. znaleckého a přetížení opatrovnických oddělení soudů, jejichž činnost je pak pohříchu toliko formální, což jde přímo proti záměru zákonodárce.

Nahrazení slova „vydání“ slovy „právní moci“ reflektuje skutečnost, že pouhým vydáním rozsudek nenabývá účinků, to je spjato až s jeho právní mocí.

§ 3033

(1) Osoby, které byly zbaveny způsobilosti k právním úkonům přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo jejichž způsobilost k právním úkonům byla přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona omezena, nabudou svéprávnosti nejpozději uplynutím pěti ~~tří~~ let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, ledaže soud rozhodne jinak.

(2) Dokud jiný právní předpis nestanoví něco jiného, přechází opatrovnictví podle § 468 na obec, na jejímž území má opatrovanec bydliště.

K § 3033:

V reakci na četné připomínky a podněty právní praxe se navrhuje prodloužit lhůtu pro přezkum soudních rozhodnutí, kterými byly

před 31. 12. 2013 fyzické osoby zbaveny způsobilosti k právním úkonům, resp. byly v této způsobilosti omezeny, ze tří na pět let.

V rámci přezkumu má soud zhlédnout a vyslechnout posuzovaného a dále vyslechnout opatrovníka, znalce, příp. ošetřujícího lékaře. Soud o svéprávnosti znovu rozhodne a ve výroku přesně formuluje rozsah, v jakém způsobilost člověka samostatně právně jednat omezuje. Takto je třeba přezkoumat přes třicet tisíc rozhodnutí, což se v původně stanovené lhůtě ukazuje jako nemožné. Problémem je i nedostatečný počet soudních znalců příslušných k vypracování znaleckého posudku. I to dobu rozhodování prodlouží. V souvislosti se znaleckými posudky se navrhuje také změna procesních předpisů. V některých případech nebude nutné pořízení znaleckého posudku nařídit.

Prodloužení lhůty pro přezkum má zajistit dostatečný prostor k řádnému individuálnímu posouzení, vč. pořízení znaleckých posudků, aniž by došlo k nežádoucímu zpomalení ostatní agendy soudů.

§ 3034

Projevil-li svéprávný v očekávání vlastní nezpůsobilosti právně jednat ještě přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona přání, aby jeho opatrovníkem byla určitá osoba, platí pro rozhodování o omezení svéprávnosti za účinnosti tohoto zákona § 59 ~~62~~. ~~Obdobně platí § 469 pro rozhodování o opatrovníku právnické osoby.~~

K § 3034:

Odkaz na ustanovení § 59 se nahrazuje odkazem na § 62, čímž se opravuje legislativně technická chyba. Druhá věta ustanovení se vzhledem k navrhovanému zrušení právní úpravy opatrovnictví právnické osoby vypouští.

Související změna § 38 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních:

(1) Soud vyslechne posuzovaného, znalce, podle okolností ošetřujícího lékaře posuzovaného, jeho opatrovníka a provede popřípadě další vhodné důkazy.

(2) Od výsledku posuzovaného může soud upustit, nelze-li tento výslech provést vůbec nebo bez újmy pro zdravotní stav posuzovaného; soud však posuzovaného vždy zhlédne. Pokud posuzovaný sám požádá, aby byl vyslechnut, soud ho vyslechne.

(3) Na návrh znalce může soud nařídit, aby posuzovaný byl po dobu nejvýše 4 týdnů vyšetřován ve zdravotním ústavu, jestliže je to nezbytně třeba k vyšetření zdravotního stavu a nelze-li toho dosáhnout jinak.

(4) Rozhoduje-li soud o prodloužení doby omezení svéprávnosti a je-li zjevné, že stav posuzovaného se oproti rozhodnutí o omezení svéprávnosti či posledního rozhodnutí o prodloužení nezměnil, může upustit od provedení důkazu novým znaleckým posudkem a výsledkem znalce a nahradit jej jiným důkazem, zejména písemnou zprávou ošetřujícího lékaře ve spojení s naposledy vypracovaným znaleckým posudkem; výslech znalce, který jej vypracoval, se v takovém případě nevyžaduje.

K § 38:

V návaznosti na četné připomínky praxe (ke kterým se veřejně připojil i prof. Karel Eliáš) se navrhuje soudu umožnit upustit od výsledku znalce, a to v případech, kdy se jedná o prodloužení doby omezení svéprávnosti. Soud od znaleckého posudku může upustit v případech, kdy je stav dotčeného člověka nezvratný. O této skutečnosti musí mít soud k dispozici relevantní důkaz. Tím může být zejména zpráva ošetřujícího lékaře ve spojení s naposledy vypracovaným znaleckým posudkem, z nichž plyne, že stav zjištěný dříve pořízeným znaleckým posudkem nevykazuje perspektivu zlepšení, což je zároveň potvrzeno aktuální zprávou ošetřujícího lékaře. Pro vyloučení pochybností se pro tento případ navrhuje stanovit, že výslech znalce, který vypracoval poslední znalecký posudek, se v tomto řízení nevyžaduje. Rovněž zprávu ošetřujícího lékaře postačí předložit v písemné formě. To nevyklučuje, aby soud ošetřujícího lékaře vyslechl, shledá-li, že okolnosti to vyžadují, jak odpovídá pravidlu stanovenému již ve stávající dikci odstavce 1. Ostatní pravidla týkající se průběhu řízení zůstávají zachována. Návrh sleduje zefektivnění a zpružnění řízení v případech, kdy je zjevné, že je nový znalecký posudek a výslech znalce nadbytečný, a řízení je tudíž zbytečně prodlužováno a spojeno s neúčelnými náklady i potenciální zátěží pro posuzovaného (viz například možnost předvídanou v odstavci 3). V této souvislosti je vhodné poukázat i na nízký počet soudních znalců příslušných k vypracování posudku. Alespoň částečné snížení počtu těchto posudků tak může mít pozitivní vliv i na rychlost ostatních řízení, ve kterých bude posudek nutné vypracovat.

Navrhovaná právní úprava se inspirovuje Německem (§ 295 odst. 1 Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit). Od znaleckého posudku je možné dle německé právní úpravy upustit v případech, že je na základě osobního výsledku dotčené osoby a vyjádření lékaře jasné, že stávající opatření bude nadále potřebné.

Zatím žádné diskuzní příspěvky